UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 378:7.0 (043.2)

DOHOTARU MAIA

VALENŢELE ARTEI COREGRAFICE ÎN FORMAREA ORIENTĂRILOR VALORICE LA STUDENŢII FACULTĂŢILOR CU PROFIL ARTISTIC

533.01 – Pedagogie universitară

Autoreferatul tezei de doctor în ştiinţe pedagogice

CHIŞINĂU, 2019

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Științe ale Educației al Universității de Stat din Moldova

Conducător ştiinţific:
GUȚU Zoia, doctor în pedagogie, conferențiar universitar

Referenţi oficiali:
1. CUZNEȚOV Larisa, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea Pedagogică de Stat ”Ion Creangă” din Chișinău
2. MORARI Marina, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Balti

Membri ai Consiliului Ştiinţific Specializat:
1. BODRUG-LUNGU Valentina, doctor habilitat în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *președinte al C.Ș.S.*
2. ȘEVCIUC Maia, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova – *secretar ştiinţific al C.Ş.S.*
3. SILISTRARU Nicolae, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar, Universitatea de Stat din Tiraspol
4. CHIRIAC Argentina, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie ”Nicolae Testemițanu” din Republic Moldova
5. DĂNILĂ Aurelian, doctor habilitat în arte, profesor universitar, membru corespondent, Academia de Științe a Moldovei

Susţinerea va avea loc la 2 aprilie, 2019, ora 14:00, sala 28, bloc I, în şedinţa Consiliului Ştiinţific Specializat D 533.01 – 15 din cadrul Universităţii de Stat din Moldova, adresa: str. A.Mateevici, 60, Chişinău, MD 2009, Republica Moldova.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Universității de Stat din Moldova și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md).
Autoreferatul a fost expediat la 1 martie 2019.

Secretar ştiinţific al Consiliului Ştiinţific Specializat,
Doctor în pedagogie, conferențiar universitar **Șevciuc Maia**

Conducător ştiinţific,
Doctor în pedagogie, conferențiar universitar
Guțu Zoia

Autor **Dohotaru Maia**

© Dohotaru Maia, 2019

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea şi importanţa cercetării

Pe parcursul istoriei sale omenirea întotdeauna s-a condus de anumite sisteme de valori, aducându-i speranţa rezolvării problemelor cu care se confruntă. Lumea contemporană prin reprezentanţii săi de seamă şi-a formulat opinia pentru următoarele valori: pacea planetară şi cooperarea; echilibrul ecologic; prosperitatea economică; interculturalitatea sau colaborarea poliaspectuală între toate ţările şi popoarele lumii, între etnii şi popoare, instituţii culturale, ştiinţifice, de cult, sportive, artistice etc. Iar ca principii de coexistenţă paşnică şi condiţie a progresului în toate domeniile s-a propus: schimbarea pozitivă şi dezvoltarea; aplicarea tehnologiei avansate, progresul social şi tehnico-ştiinţific şi intercultural etc.; libertatea şi inviolabilitatea mass-media; democraţia; conştiinţa demografică şi sanitară; conştientizarea unităţii lumii şi a omenirii… [24, p.14].

Multitudinea şi diversitatea acestor valori constituie sistemul axiologic pentru lumea contemporană şi, în primul rând, pentru educaţie şi instruire.

Important este de constatat că în urma perioadelor critice sociale, economice, demografice etc., creşte interesul faţă de problematica valorilor şi orientărilor valorice ale personalităţii în societate, dar şi oportunitatea în conştientizarea acestora.

În acest context, arta, în general, şi arta coregrafică, în special, dispun de valenţe „inepuizabile" în formarea personalităţii, inclusiv a orientării valorice a acesteia.

Majoritatea cercetătorilor afirmă că numai acea persoană poate produce valori autentice care singură este purtătoare de valori.

Actualitatea prezentei investigaţii este determinată şi de existenţa unor probleme la nivelul formării profesionale a studenţilor de la facultăţile cu profil artistic şi, în special, cu profil coregrafic. Printre acestea:

- Cerinţele înaintate faţă de ei în procesul de instruire sunt orientate în special spre însuşirea formelor artei coregrafice şi mai puţin spre însuşirea valorilor/ conţinutului acesteia.
- În structura finalităţilor profesionale se atestă o semnificativă incoerenţă între valorile artistice şi valorile general umane.
- Lipsesc strategii educaţionale speciale orientate spre formarea cadrului valoric al studenţilor.
- În procesul de formare iniţială a studenţilor, valenţele formative ale artei coregrafice din perspectivă axiologică sunt insuficient valorificate.

Astfel, constatăm lipsa unei abordări sistemice privind formarea orientărilor valorice la studenţii coregrafi.

Desrierea situaţiei în domeniu

În literatura de specialitate problema ce vizează valorile şi orientarea valorică a fost studiată din diferite perspective:

- din perspectiva filosofiei artelor valoarea este identificată cu subiectul şi obiectul cunoaşterii [2; 28; 42; 29; 26; 25; 39; 3];
- din perspectiva teoriei artelor valoarea este privită ca un produs al creaţiei artistice [47; 38];
- din perspectiva educaţională, aspectul axiologic a fost reflectat de pe poziţiile teleologice, conţinutale şi procesuale: C.Cucoş [8], Gh.Bunescu [5], G.Vasileanu,

T.Vianu [32-34], Vl.Pâslaru [27; 24], N.Silistraru [31; 24], I.Gîncu [20], V.Mândâcanu, L.Cuznețov [10; 23], P.Cerbușca, W.Allport [1]; E.Dupreel, M.Golu, A.Antonescu, E.Stănciulescu, M.Hadîrcă [23; 24], Z.Guțu [36, 22], S.K. Zichrony [43-46].

Fenomenul formării profesionale în domeniul artelor din perspectiva axiologică a fost studiat de către: E.Păun, Vl.Paslaru [27; 24], T.Callo [6; 23; 24], A.Ghicov [19] etc. Cercetările menţionate, dar şi starea actuală a domeniului argumentează actualitatea temei de cercetare şi ne permite să identificăm existenţa unor contradicţii: pe de o parte, contextul social este unul inadecvat pentru orientarea valorică a tinerilor, pe de altă parte, în domeniul învățământului (general, superior) nu se valorifică pe deplin potențialul conţinutal al educației, inclusiv potenţialul disciplinelor artistice; pe de o parte, se declară primordialitatea valorilor umane şi personale în societate, pe de altă parte, în societate domină, în mare parte nonvalorile; pe de o parte, se dezvoltă activ tehnologii educaţionale eficiente, pe de altă parte, practic în cadrul procesului academic în domeniul artelor nu se aplică strategii speciale de formare a orientărilor valorice la studenţi.

În baza premiselor şi contradicţiilor menţionate formulăm **problema cercetării**: care sunt valenţele artei coregrafice şi strategiile educative, care ar asigura formarea orientărilor valorice (estetice) la studenții facultăților cu profil artistic, specialitățile ”Coregrafie” și ”Pedagogia dansului”, ca factori ce determină calitatea pregătirii lor profesionale.

Obiectul cercetării: conturează aria de implicare investigațională, și anume: procesul de valorificare a valenţelor artei coregrafice în formarea orientărilor valorice (estetice) la studenții facultăților cu profil artistic, specialitățile ”Coregrafie” și ”Pedagogia dansului” ca dimensiune a orientărilor valorice şi ca expresie a cadrului axiologic în general.

Scopul cercetării: constă în fundamentarea teoretică şi metodologică a valorificării valenţelor artei coregrafice în formarea orientărilor valorice (estetice) la studenţii facultăților cu profil artistic, specialitățile ”Coregrafie” și ”Pedagogia dansului”.

Ipoteza generală a cercetării:

Noi presupunem că arta coregrafică dispune de potențialul axiologic de formare la studenţii coregrafi a orientărilor valorice/ estetice ca componentă transversală prin integrarea strategiilor educaţionale specifice în procesul general de formare profesională iniţială a specialiştilor în domeniul coregrafiei.

Obiectivele generale ale cercetării:

1. Analiza, din diverse perspective, a abordărilor teoretice cu referire la valori şi orientări valorice (estetice).
2. Determinarea valenţelor artei coregrafice susceptibile să formeze orientări valorice (estetice) la studenţi.
3. Stabilirea fundamentelor teoretice ale formării orientărilor valorice (estetice) la studenţi prin intermediul artei coregrafice.
4. Elaborarea Modelului pedagogic de formare a orientărilor valorice (estetice) la studenţii coregrafi.
5. Validarea experimentală a Modelului pedagogic de formare a orientărilor valorice (estetice) la studenţii coregrafi.

Noutatea şi originalitatea cercetării:

- Fundamentarea cadrului axiologic al artei coregrafice, privită ca paradigmă estetică şi expresie a valorilor artistice din perspectivă educaţională pe dimensiunea formării/

dezvoltării orientărilor valorice, în special, a celor estetice la studenţii coregrafi.

- Definirea orientărilor estetice în contextul interconexiunii acestora cu sistemul de valori, atitudini şi competenţe din perspectivă filosofică, psihologică, educaţională şi artistică. În acest sens, orientările estetice reprezintă o unitate de valori, determinate de valenţele axiologice ale artei coregrafice, care direcţionează activitatea educaţională de formare a specialiştilor în domeniul coregrafiei; activitatea educaţională, la rândul său, având menirea de a forma orientările estetice la studenţii facultăţilor cu profil artistic.
- Identificarea particularităţilor pedagogice de formare a orientărilor estetice la studenţi prin arta coregrafică realizată cu ajutorul integrării cunoaşterii ştiinţifice, cunoaşterii empirice şi a cunoaşterii artistice, prin integrarea procesului de formare a competenţelor coregrafice/ artistice şi a procesului de formare a orientărilor estetice, a finalităţilor profesionale.
- Elaborarea şi aplicarea unui ansamblu de principii în procesul de formare a orientărilor estetice la studenţi prin arta coregrafică, clasificate în: principii psihologice, principii pedagogice şi principii artistice, acestea constituind bazele teoretice ale formării orientărilor estetice.
- Fundamentarea teleologică a orientărilor estetice în domeniul artei coregrafice care se caracterizează prin următoarele particularităţi: aspiraţii/ tendinţe spre frumos în arta coregrafică, percepţia estetică a artei coregrafice, orientare spre un anumit gen de artă coregrafică, crearea operelor coregrafice cu valori estetice, valorificarea demersurilor estetice prin interpretarea artei coregrafice.
- Conceptualizarea Modelului pedagogic de formare a orientărilor estetice la studenţii coregrafi, axat pe interconexiunea teoriilor ”sensului personalizat”, ”căutării sensului” şi a ”teoriei pasiunii”, într-un ”nod estetic”, pe integralizarea teoriilor cunoaşterii ştiinţifice, cunoaşterii empirice şi a cunoaşterii artistice, structurat în trei compartimente – *ştiinţifico-educaţional (teoretico-conceptual), orientativ valoric şi creativ (procesual)*.

  Modelul elaborat vizează, totodată, percepţia creativă a imaginilor valorice ale artei coregrafice, crearea operelor coregrafice proprii cu valori estetice şi artistice, interpretarea creativă/ estetică a anumitor roluri din opera coregrafică.

Problema ştiinţifică de importanţă majoră soluţionată rezidă în stabilirea şi valorificarea valenţelor artei coregrafice şi strategiilor educative, care au asigurat formarea orientărilor valorice (estetice) la studenţii facultăţilor cu profil artistic, specialităţile ”Coregrafie” şi ”Pedagogia dansului”, ca factori ce determină calitatea pregătirii lor profesionale.

Semnificaţia teoretică a cercetării constă în dezvoltarea teoriei educaţiei artistice prin:

- redefinirea conceptului „orientare estetică” a studenţilor coregrafi;
- determinarea valenţelor artei coregrafice de formare a orientărilor estetice la studenţii coregrafi;
- includerea sistemului de valori estetice ca obiect de studiu în unele curricula disciplinare;
- integrarea unor strategii educaţionale specifice formării orientărilor estetice la studenţi

în procesul de formare profesională inițială a specialiștilor în domeniul coregrafiei.

Valoarea aplicativă a cercetării își găsește exprimare în reactualizarea curriculumului academic din perspectivă axiologică și în aplicarea metodologiei elaborate de formare a orientărilor estetice la studenții coregrafi în procesul de formare profesională a acestora.

În cercetare au fost aplicate următoarele **metode**:

- *teoretice* – analiza abordărilor și fenomenelor pedagogice și artistice;
- *empirice* – experimentul pedagogic, chestionarea și observarea;
- *interpretative* – analiza cantitativă și calitativă a datelor.

Rezultatele ştiinţifice principale înaintate spre susţinere:

1. Coregrafia ca artă spațial-temporală, reprezintă un tip specific de reflecție asupra realității, de redare a acesteia și de exprimare-creare a atitudinii coregrafului față de lumea în care trăiește și față de sine, ca subiect creator al frumosului. Coregrafia din punct de vedere axiologic dispune de mijloace și oportunități estetice (estetica chipului artistic, estetica mișcărilor, estetica limbajului coregrafic, estetica costumelor), fapt relevant, privind formarea orientărilor estetice la studenții-coregrafi ca finalitate a pregătirii lor profesionale.
2. Orientările estetice, ca dimensiune a cadrului valoric general, reprezintă unități de valori, determinate de valențele axiologice și artistice ale artei coregrafice se structurează în următoarele categorii:
   - atitudinea valorică față de arta coregrafică și față de valorile coregrafice (componență conținutală și instrumentală), care se sintetizează într-un chip artistic;
   - atitudinea valorică față de sine ca coregraf/ interpret;
   - atitudinea valorică față de viitoarea specialitate (de coregraf/interpret), din care reiese modelul activității coregrafice.
3. Conceptul de formare a orientărilor estetice la studenții-coregrafi se axează pe integrarea proceselor de cunoaștere științifică, empirică și artistică, prin valorificarea demersurilor pedagogic și cel artistic, determinat de valențele artei coregrafice și legitățile formării cadrului axiologic la studenți.
4. Modelul pedagogic de formare a orientărilor estetice axat pe interconexiunea proceselor de cunoaștere are la bază teoria *sensului personalizat*, teoria *căutării sensului* și teoria *pasiunii*, care în plan praxiologic implică formarea unui ”nod estetic”.
5. Curriculumul de generație nouă pentru disciplinele „Istoria artei coregrafice”, „Dansul clasic”, „Dansul scenic-popular”, „Valorile artei coregrafice”, include în cadrul finalităților generale competența estetică, ca una transversală.

Implementarea rezultatelor ştiinţifice: aplicarea practică a Modelului pedagogic de formare a orientărilor valorice la studenții coregrafi în procesul de instruire la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice (AMTAP).

Aprobarea şi validarea rezultatelor ştiinţifice este asigurată de investigaţiile teoretice și experimentale de analiză și de interpretare comparativă a rezultatelor cercetării. Rezultatele cercetării au fost validate la conferinţe naţionale și internaţionale, în cadrul Departamentului Ştiinţe ale Educaţiei al Universităţii de Stat din Moldova, Departamentului Coregrafie al Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice și al Seminarului Ştiinţific de

Profil din cadrul Universităţii de Stat din Moldova.

Publicaţii la temă: La tema tezei au fost publicate 6 articole în reviste ştiinţifice din Registrul Naţional al revistelor de profil (Revista „Studia Universitatis Moldaviae", Seria „Ştiinţe ale Educaţiei" (Pedagogie), Categoria B; Revista de teorie şi practică educaţională "Didactica PRO", Categoria C; Revista „ACTA ET COMMENTATIONES", Seria „Ştiinţe ale Educaţiei", Categoria C; Revista de cultură, ştiinţă şi practică educaţională „Artă şi Educaţie artistică"), 2 articole ştiinţifice în culegeri ale materialelor conferinţelor internaţionale şi 1 teze la conferinţe ştiinţifice cu participare internaţională. Totodată este coautor al unui ghid metodologic pentru studenţi şi profesori ai colegiilor şi instituţiilor de învăţământ artistic superior.

Volumul şi structura tezei. Cercetarea constă din introducere, trei capitole, concluzii generale şi recomandări, bibliografie (177 de surse), 112 pagini text de bază, 6 anexe. În text sunt inserate 21 de tabele şi 11 figuri.

Cuvintele-cheie: artă coregrafică, coregrafie, dans, cunoaştere ştiinţifică, cunoaştere empirică, cunoaştere artistică, sistem de valori, orientări valorice, orientări artistice, orientări estetice, dans scenic-popular, dans clasic, creativitate artistică, căutarea sensului, pasiune, sensul personalităţii.

CONŢINUTUL TEZEI

În **Introducere** se fundamentează actualitatea temei, prin conturarea şi formularea problemei, a scopului, a obiectivelor cercetării, a bazei conceptuale şi metodologice aplicate; este reliefată importanţa teoretică şi valoarea practică a investigaţiei; sunt specificate tezele principale înaintate spre susţinere; este expusă aprobarea şi implementarea rezultatelor ştiinţifice.

În **Capitolul 1 *„Poziţionări artistice, axiologice şi pedagocice ale formării orientărilor valorice (estetice) la studenţi prin arta coregrafică"*** este analizată arta coregrafică ca purtătoare de valori, dar şi ca mijloc de formare a orientăilor valorice, în general, şi a celor estetice, în special.

Coregrafia aparţine unor forme de artă spectaculoase, sintetice, spaţio-temporale, care combină în sine dansul, muzica, dramaturgia (baletul) şi arta plastică. Punctul central al acestei sinteze este coregrafia. În opera coregrafică coexistă diferite tipuri de artă, într-o formă modificată, acestea subordonându-se şi interrelaţionând cu elementul central – coregrafia [35].

De aici reiese că „arta coregrafică constituie un ansamblu, un organism concret, integru, care are formele sale specifice de manifestare şi legităţile sale de existenţă. Printre ele există însă ceva special, anume: ceea ce-i caracteristic doar coregrafiei şi care, totodată, o înrudeşte cu alte forme de artă. Acest ceva special, reprezintă nu altceva decât mijloacele expresive de exprimare proprii coregrafiei. Cu toate că diferă de celelalte tipuri de artă, ele contribuie la crearea imaginii coregrafice integre." [38, p.30].

Fiind o artă spaţial-temporală, dansul există, prinde viaţă doar în cadrul acestor două dimensiuni. De aici constatarea că şi mijloacele expresive ale artei dansului depind în mod direct de această legitate importantă, care, de altfel, defineşte şi specificul coregrafiei. În coregrafie, spre deosebire de alte forme de artă, acţiunea se desfăşoară în timp şi în spaţiu, fapt ce determină particularitatea structurii sale dramaturgice.

Aşadar, în procesul de analiză a artei coregrafice din punct de vedere axiologic am stabilit legităţile şi oportunităţile estetice ale dansului, fapt relevant, la momentul actual, pentru formarea orientărilor valorice (estetice) la studenţii coregrafi, care, la rândul lor, au o unică ocazie de a exprima prin dans, prin plastică, prin mişcare, prin mimică şi gesturi, prin activităţile de cercetare creativă, atât cu caracter general, cât şi particular, toată bogăţia valorilor personale, având posibilitatea de a-i învăţa şi pe alţii această artă.

Totodată, sunt analizate pe larg diferite concepte şi abordări ale noţiunilor „valoare", „orientare valorică", „orientare estetică" etc.

Efectuând o analiză comparativă a diferitelor abordări/ accepţiuni ale noţiunii de valori, putem deduce câteva aspecte privind definirea acestui termen:

- valorile ca obiecte materiale şi spirituale şi trăsăturile acestora;
- valorile ca noţiune aplicativă asupra caracterizării relaţiilor subiect-obiect;
- valorile ca atitudine a oamenilor faţă de realitate;
- valorile ca importanţă;
- valorile ca ideal şi convingeri [apud 37].

Analiza abordărilor filosofice, psihologice, sociologice, pedagogice cu privire la cadrul valoric ne-a permis să constatăm că *valoarea* reprezintă o noţiune complexă, multinivelară/multiaspectuală care se atribuie existenţei umane şi nu are delimitări de vârstă, naţiune, gender etc. şi care, pe de o parte, sunt sociale, iar, pe de altă parte, sunt individuale/ personale.

De asemenea, sunt analizate abordările privind formarea orientărilor valorice (estetice) la studenţi prin arta coregrafică din diferite perspective:

- *teoria cunoaşterii* (cunoaşterea ştiinţifică/ teoretică; cunoaşterea empirică/ experimentală; cunoaşterea artistică);
- *teoria noilor educaţii* (educaţie prin valori şi pentru valori);
- *teoria teleologică* (atitudini ca finalităţi);
- *teoria educaţiei* (conţinutul şi strategiile de formare a atitudinilor).

Totodată, aceste particularităţi sunt reflecţii ale originii şi naturii valorilor, ale contextului şi conţinutului cultural în care aceste valori se produc şi funcţionează.

În **Capitolul 2 „*Fundamente metodologice ale formării orientărilor valorice (estetice) la studenţi prin arta coregrafică*"** se fundamentează conceptul de formare a orientărilor valorice (estetice) la studenţi din diferite perspective: filosofică, sociologică, psihologică şi pedagogică.

Aşadar, fundamentarea filosofico-estetică şi sociologică a formării orientărilor valorice/ estetice la studenţi ne-a determinat să formulăm următoarele prevederi conceptuale:

- *Frumosul reprezintă o categorie estetică cu cea mai înaltă valoare estetică, care posedă capacitatea de a caracteriza operele coregrafice din punctul de vedere al performanţei.*
- *Valorile, orientările valorice pot fi abordate din diferite puncte de vedere: fenomenologic, metodologic, raţionalist, empiric etc. Însă, majoritatea acestor abordări susţin primatul valorilor, determinate de conştiinţa omului. Anume omul este creator şi purtător de valori.*
- *Cultura, în sens larg, arta, în genere, şi arta coregrafică ca parte componentă a*

acesteia contribuie la dezvoltarea personalității prin valori și pentru valori.

În acest context menționăm că valorile artistice/ estetice fac parte din sistemul valorilor general umane, manifestându-se prin specificul lor determinat de domeniul artelor, în cazul dat – de domeniul artei coregrafice. Totodată, constatăm că între diferite categorii de valori există interconexiune și interpătrundere permanentă. Corelând valențele artei coregrafice și reprezentările valorilor, inclusiv ale celor estetice, putem deduce următoarele categorii de orientări valorice estetice:

1) atitudinea valorică față de arta coregrafică și față de valorile coregrafice (componență conținutală și instrumentală), care se sintetizează într-un chip artistic;
2) atitudinea valorică față de sine ca coregraf/ interpret;
3) atitudinea valorică față de viitoarea specialitate (de coregraf/ interpret), din care reiese modelul activității coregrafice.

În procesul dezvoltării acestor orientări se formează competențele axiologice/ estetice.

„Valorile artistice și valorile estetice nu trebuie confundate. Din punctul de vedere al conținutului, valorile estetice cuprind o sferă mai largă, incluzând frumosul din natură, societate și artă. Valoarea artistică vizează doar frumosul din opera de artă, în cazul dat – din opera coregrafică. Din punctul de vedere al finalităților, valoarea estetică presupune receptivitatea și creativitatea estetică, pe când valoarea artistică are în vedere dezvoltarea capacităților creative și metodologice de creare a unei opere artistice specifice unei arte" [9]. Deoarece, în cazul dat, valoarea artistică vizează frumusețea operei coregrafice, fiind, deci, și una estetică, putem privi „convențional" aceste noțiuni ca sinonime.

În concluzie, putem afirma că poziționarea filosofică și sociologică a formării orientărilor valorice la studenți prin arta coregrafică s-a axat pe două dominante interconexe: arta coregrafică și caracteristicile acesteia ca valoare artistică/ estetică, ca purtătoare de valori și ca factor/ mijloc de formare a diferitelor categorii de valori, în primul rând de valori estetice, care, de fapt, constituie baza valorilor general umane.

Așadar, considerând valorile drept achiziții comportamentale, constatăm că ele determină formarea atitudinilor și orientărilor axiologice ale personalității, ceea ce face posibilă înțelegerea mai profundă a mecanismelor de realizare a acestui proces. În acest sens, ne vom axa pe interconexiunea cunoașterii empirice, cunoașterii științifice și cunoașterii artistice.

Abordarea psihologică a formării orientărilor valorice la studenți prin intermediul artei coregrafice ne-a permis să formulăm următoarele principii:

- ✓ principiul creativității în perceperea, interiorizarea și producerea valorilor artistice/ estetice;
- ✓ principiul stadializării procesului de creare a operei coregrafice ca valoare estetică;
- ✓ principiul relevanței și interconexiunii „valori – atitudini – orientări valorice";
- ✓ principiul interacțiunii cunoașterii empirice, științifice și artistice;
- ✓ principiul angajării afective, psihomotorii, motivaționale și comportamentale din perspectiva interiorizării și producerii valorilor artistice/ estetice ca fundament al orientărilor valorice ale studenților.

Poziționările pedagogice ale formării orientărilor valorice (estetice) la studenții coregrafi pot fi privite din mai multe perspective.

Perspectiva fundamentală, în acest sens, ține de coordonatele concepției umaniste

asupra educaţiei. Paradigma educaţională umanistă „reproduce la nivelul subsistemului educativ liniamentele fundamentale ale paradigmei socioculturale existenţiale, şi anume: centrarea pe persoană, pe creşterea, pe evoluţia sa” [4].

Din perspectiva umanistă, subiectul trebuie să-şi trăiască propriile valori, să le actualizeze în existenţa sa, găsindu-şi întotdeauna drumul într-o situaţie concretă la care reflectează. N.Sacaliş consideră că rolul educaţiei umaniste este „să reveleze educabilului lumea dreptăţii, lumea frumosului, lumea binelui şi a celorlalte valori cardinale chemate să-l conducă în viaţă...” [30].

În acest context, se deduce funcţia de bază a educaţiei – cea de formare-dezvoltare permanentă a personalităţii umane, realizabilă în orice context extern şi intern deschis perfecţionării şi autoperfecţionării într-un timp, spaţiu şi stil pedagogic [7, p.148].

În contextul acestei abordări a educaţiei, C.Cucoș consideră existența unei necesități profunde de a valorifica cadrul axiologic al educației [8, p.82]. Cu alte cuvinte este nevoia de asigurare a coerenței și consistenței valorilor fundamentale în realizarea acțiunilor educaționale, dar și a valorilor specifice diferitelor domenii de cunoaștere și de activitate umană. În acest sens, arta, în general, și, arta coregrafică ca element esențial al unei culturi, reprezintă un sistem de valori artistice și estetice, care prin esența lor sunt și valori educaționale, alături de cele fundamentale, controbuind la formarea acestora.

Privind sistemele de valori din perspectivă procesuală, se atestă trei principii de bază:

1) principiul interiorizării valorilor, care cuprinde adoptarea sistemului de valori ca valori proprii, integrate în structura personalităţii;
2) principiul angajării afective, motivaţionale şi caracteriale optime în perspectiva adaptării permanente la condiţiile unui context pedagogic deschis;
3) principiul complementarităţii dintre obiectivele cognitive-noncognitive, care angajează cerinţa generală de proiectare a acţiunii pedagogice de formare/ dezvoltare a personalităţii [apud 20].

Această abordare a procesului de valorizare reprezintă un demers educaţional holistic şi vizează formarea competenţei axiologice, în cazul cercetării noastre – a competenţei estetice, care este privită ca sinonim al orientării estetice. Aşadar, din perspectiva pedagogică noi ne vom axa pe următoarele accepţiuni ale noţiunilor „valori estetice”, „competenţe estetice”, „atitudini estetice”, „orientări estetice” în contextul artei coregrafice.

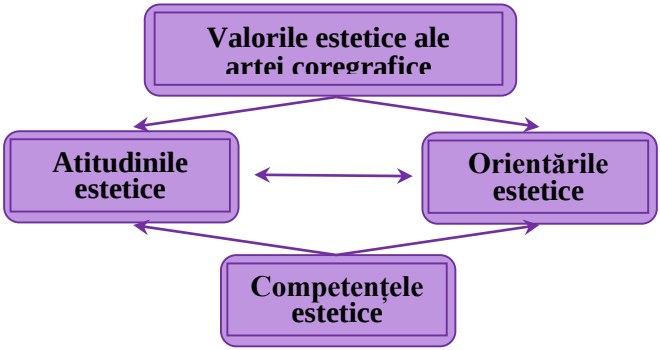

Fig. 1. **Cadrul axiologic al formării orientărilor estetice la studenţii coregrafi (aspectul teleologic)**

Valorile estetice ale artei coregrafice reprezintă un etalon al frumosului, formă şi armonie artistică a operei coregrafice.

Orientările estetice sunt valori estetice, conştientizate şi trăite, care presupun o varietate de atitudini estetice ale personalităţii pe dimensiunea artei coregrafice. Orientările estetice reprezintă o unitate de valori ierarhic interconexe, care direcţionează activitatea profesorului şi a studentului în cadrul educaţional.

Atitudinile estetice sunt instrumentele valorilor estetice, valorile direcţionează atitudinile. Atitudinile, întotdeauna, se raportează la anumite valori estetice şi artistice.

Competenţa estetică este o dimensiune procesuală/atitudinală de manifestare a orientărilor estetice în domeniul artei coregrafice.

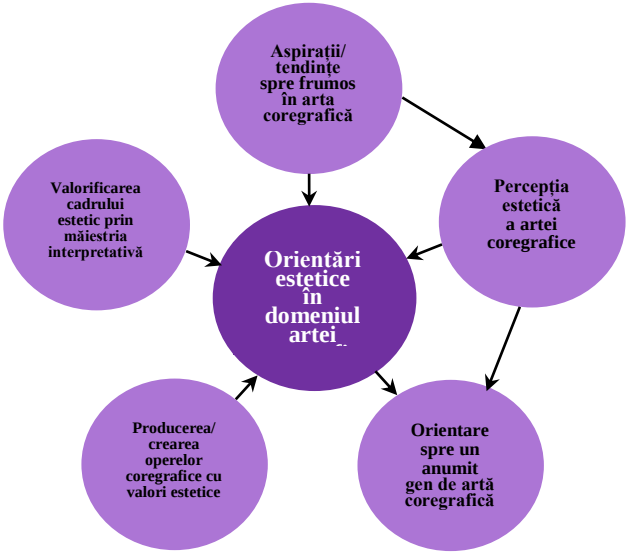

Fig. 2. **Structura şi dimensiunile orientărilor estetice la studenţii coregrafi**

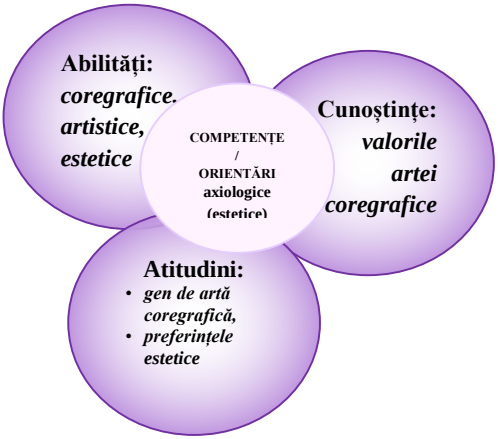

Fig. 3. **Componentele competenţelor axiologice (estetice) în domeniul artei coregrafice**

Considerăm că delimitarea acestor noţiuni ne permite să stabilim posibilul referenţial axiologic în acest domeniu, dar şi logica formării orientărilor estetice ale studenţilor prin arta coregrafică în baza unui Model pedagogic.

Modelul pedagogic de formare a orientărilor valorice/estetice la studenţii coregrafi reprezintă un construct teoretic şi metodologic, care include în structura sa un sistem de componente în interacţiune, care fac parte din paradigma generală a formării specialiştilor în domeniul coregrafiei (Fig. 4).

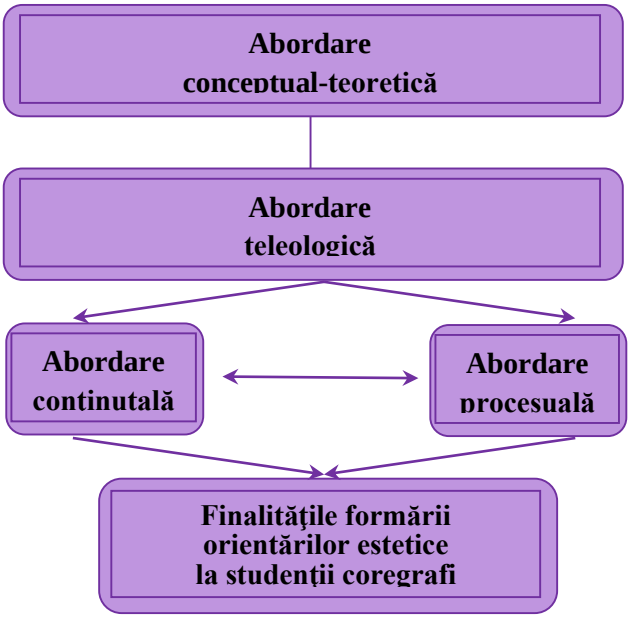

Fig. 4. **Modelul pedagogic de formare a orientărilor estetice la studenţii-coregrafi: plan general**

Prima componentă a Modelului este cea *conceptual-teoretică*, în care se reprezintă, în baza analizei diferitelor abordări, reperele epistemiologice ale formării orientărilor estetice la studenţi prin arta coregrafică:

- Abordarea axiologică a formării orientărilor estetice la studenţii coregrafi:
  - *definirea valorilor*;
  - *definirea orientărilor valorice*;
  - *definirea orientărilor estetice*;
  - *clasificarea valorilor.*
- Abordarea valenţelor axiologice ale artei coregrafice:
  - *estetica limbajului artei coregrafice*;
  - *estetica chipului artistic*;
  - *estetica mişcărilor*;
  - *estetica costumelor;*
  - *estetica operei coregrafice ca un tot întreg*.

- Abordarea integrală a cunoaşterii ştiinţifice, empirice şi artistice:
  - *formarea orientărilor valorice prin prisma teoriei cunoaşterii ştiinţifice*;
  - *formarea orientărilor valorice din perspectiva teoriei cunoaşterii empirice*;
  - *formarea orientărilor valorice din perspectiva teoriei cunoaşterii artistice*.
- Abordarea integrată a teoriilor:
  - *pasiune (în contextul teoriei pasiunii)*;
  - *teoria sensului personal (personalizarea sensului)*;
  - *prin căutarea sensului*.

A doua componentă a Modelului ţine de aspectul teleologic al formării orientărilor estetice la studenţii coregrafi.

Conceptul teleologic al finalităţilor privind formarea orientărilor estetice la studenţii coregrafi: *valori estetice, orientări estetice* şi *cunoştinţe (valorile artei coregrafice), abilităţi (coregrafice, artistice, estetice), atitudini (gen de artă, preferinţele estetice) = competenţe estetice (orientări estetice)*.

A treia componentă a Modelului pedagogic ţine de aspectul conţinutal, ce vizează:
- Disciplinele academice cu profil coregrafic.
- Unităţile de conţiunuturi din cadrul disciplinelor cu profil coregrafic.

A patra componentă procesuală a Modelului pedagogic este reprezentată de etapele de formare a orientărilor estetice la studenţi, de tipologia activităţilor de formare, de strategiile şi metodele specifice formării orientărilor valorice la studenţii coregrafi.
- Logica şi etapele de formare a orientărilor estetice la studenţii coregrafi:
  - *etapa 1 – cunoaşterea teoretică a valorilor estetice; etapa 2 – recunoaşterea şi percepţia emoţională a valorii estetice: trăirea valorilor; etapa 3 – crearea valorilor estetice în procesul montării operelor coregrafice*;
  - *categoriile de activităţi formative: activităţi ştiinţifico-cognitive; activităţi orientativ-valorice; activităţi creativ-constructive*;
  - *strategii educative privind formarea orientărilor estetice la studenţii coregrafi: de formare a conştiinţei şi a comportamentului; de organizare a acţiunii educative; de stimulare.*
- Metode specifice de formare a orientărilor estetice la studenţii coregrafi:
  - *metoda transferului dispoziţiei*;
  - *metoda situaţiilor de manifestare a emoţiilor*;
  - *metoda respectului*;
  - *metoda proiectelor creative*;
  - *metoda modelării, analizei şi creării operelor coregrafice;*
  - *montarea operelor coregrafice etc.*
- Criterii specifice de evaluare a nivelului de manifestare a orientărilor estetice de către studenţii coregrafi:
  - *aspiraţia faţă de frumos în arta coregrafică*;
  - *preferinţe faţă de un gen sau altul de artă coregrafică*;
  - *preferinţe faţă de genurile dansului scenic-popular*;
  - *percepţia emoţională a operei coregrafice*;

- *aprecierea valorică (estetică) a dansului scenic-popular*;
- *valoarea estetică a montărilor coregrafice ale studenţilor coregrafi.*

Aşadar, Modelul pedagogic de formare a orientărilor estetice la studenţi prin arta coregrafică se axează pe un sistem de abordări şi concepte filosofice, pedagogice, psihologice şi artistice şi asigură un demers ştiinţifico-metodologic global şi integrator. În aplicarea experimentală a acestui Model s-a ţinut cont de tradiţii şi experienţe în formarea specialiştilor în domeniul coregrafiei, de condiţiile interacţiunii componentelor Modelului, de factorii uman şi organizaţional. În acest context, Modelul pedagogic de formare a orientărilor estetice la studenţii coregrafi accentuează caracterul holistic al acestuia prin integralitatea componenţelor sale şi poate fi uşor adaptat la condiţiile sau factorii în schimbare.

În **Capitolul 3 „*Demersul experimental în formarea orientărilor estetice la studenţi prin arta coregrafică*"** se fundamentează conceptul experimentului, se prezintă rezultatele etapei de constatare a experimentului, se descrie pe larg metodologia implementării Modelului pedagogic de formare a orientărilor estetice la studenţii coregrafi.

Totodată, la finele experimentului formativ a fost realizată etapa de control privind nivelul de manifestare a orientărilor estetice la studenţii coregrafi.

Experimentul pedagogic de formare a orientărilor valorice (estetice) la studenţii coregrafi face parte din strategia generală a cercetării şi presupune trei etape interconexe: *etapa de constatare (diagnosticare), etapa de formare* şi *etapa de evaluare (de control).*

Scopul cercetării experimentale rezidă în validarea Modelului pedagogic de formare a orientărilor valorice/ estetice la studenţi prin intermediul artei coregrafice şi, în special, prin disciplinele „Dansul scenic-popular", „Valorile artei coregrafice", „Dansul clasic", „Istoria artei coregrafice". Modelul pedagogic a fost validat experimental în cadrul predării disciplinelor respective în cadrul Facultăţii de Arte Teatrale a Academiei de Muzică, Teatru şi Arte Plastice. Lotul experimental şi cel de control au fost constituite din studenţii Ciclului I, specialităţile „Coregrafie" şi „Pedagogia dansului".

La etapa experimentului de constatare, pentru a stabili scara individuală de valori estetice ale studenţilor coregrafi, am aplicat chestionarele respective, elaborate de noi în baza criteriilor de manifestare a orientărilor estetice generalizate şi structurate în 6 variabile: *aspiraţia faţă de frumos în arta coregrafică; preferinţa faţă de un gen sau altul de artă coregrafică; preferinţa faţă de genurile dansului scenic-popular; percepţia emoţională a operei coregrafice; aprecierea valorică (estetică) a dansului scenic popular; valoarea estetică şi artistică a montărilor coregrafice ale studenţilor*.

În continuare, prezentăm rezultatele experimentului de constatare în conformitate cu variabilile dominante. Rezultatele se prezintă tabelar.

Tabelul 1. **Aspiraţia studenţilor faţă de frumos în arta coregrafică**

Lotul de studenţi	***Aspiraţie pentru opera coregrafică ca un tot întreg***		***Aspiraţie pentru frumuseţea chipului coregrafic***		***Aspiraţie pentru frumuseţea mişcărilor în ritm cu muzica***		***Aspiraţie pentru frumuseţea costumelor***	
	Media	***%***	***Media***	***%***	***Media***	***%***	***Media***	***%***
Lotul experimental	3,5	35,5%	2,0	20,5%	3,0	30,5%	1,3	13,5%

Lotul de control	3,6	36,5%	2,4	24,5%	3,0	30,0%	1,0	10%
Diferența	*Nesem.*	*Nesem.*	*Nesem.*	*Nesem.*	*Nesem.*	*Nesem.*	*Nesem.*	*Nesem.*

Analiza rezultatelor prezentate în Tabelul 1 ne permite să constatăm că studenții din ambele loturi manifestă practic același nivel de aspirație față de frumos în arta coregrafică.

De menționat că 35,5% din studenții *lotului experimental* și 36,5% din studenții *lotului de control* sunt inspirați de opera coregrafică ca un tot întreg. Totodată, pe studenții din ambele loturi (30%) mai mult îi inspiră frumusețea mișcărilor în ritm cu muzica, decât frumusețea chipului coregrafic, care în mare parte determină demersul estetic al operei coregrafice. Totuși, studenții din *lotul de control* au un nivel mai înalt de aspirație pentru frumusețea chipului coregrafic, dar și pentru frumusețea operei coregrafice ca un tot întreg. Aceasta se explică prin faptul că studenții din *lotul de control* sunt la etapa de absolvire, iar cei din *lotul experimental* sunt în penultimul an de studii.

Se înregistrează și o diferență nesemnificativă, privind percepția frumuseței costumelor: 13,5% de studenți din *lotul experimental* și 10% de studenți din *lotul de control*. Desigur, că majoritatea studenților înțeleg rolul costumelor în montarea operelor coregrafice, însă acest rol nu este determinant privind valoarea artistică a operei montate.

Tabelul 2. **Preferințele studenților pentru un gen sau altul de artă coregrafică**

Lotul de studenți	***Balet/ dansul clasic***		***Dansul scenic-popular***		***Dansul sportiv***		***Dansul de gală***	
	Media	***%***	***Media***	***%***	***Media***	***%***	***Media***	***%***
Lotul experimental	2,6	26,8%	3,1	31,8%	1,8	18,8%	2,2	22,6%
Lotul de control	3,0	30,5%	3,5	35,5%	1,3	13,0%	2,1	21,0%
Diferența	*Nesem.*	*Nesem.*	*Nesem.*	*Nesem.*	*Nesem.*	*Nesem.*	*Nesem.*	*Nesem.*

Fiecare gen de artă coregrafică dispune de valențe estetice diferite, dar și de potențial diferit. Pentru a stabili preferințele studenților față de un gen sau altul de artă coregrafică, am aplicat chestionarul respectiv și am obținut următoarele rezultate prezentate în Tabelul 2. De menționat, că preferințele studenților din ambele loturi în acest sens nu diferă esențial. Totuși, studenții din *lotul de control* plasează în grupul preferințelor sale *Dansul clasic* și *Dansul scenic-popular* (30,5% și, respectiv, 35,5%), pe când la studenții din *lotul experimental* rezultatele respective sunt mai joase (26,8% și, respectiv, 31,8%). Cea mai scăzută preferință a studenților din *lotul experimental* (18,8%) și a studenților din *lotul de control* (13,0%) ține de *Dansul sportiv*. Aceasta se explică prin faptul că dansul sportiv se axează mai mult pe mișcare ritmică și nu pe chipul coregrafic /imaginea coregrafică. De menționat că preferințele studenților pentru un gen sau altul de artă coregrafică sunt motivate și de studiile anterioare. De regulă, dacă studentul are la bază studii inițiale în Colegiul Coregrafic în domeniul dansului clasic, atunci și preferințele acestuia sunt respective. Însă, această situație nu apare ca legitate. Sunt cazuri, când studentul își schimbă preferințele sale în cadrul studiilor la facultate.

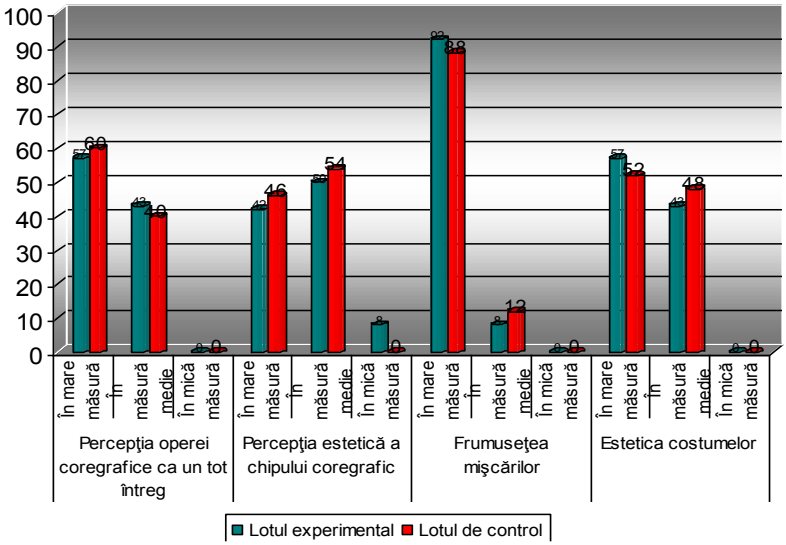

Fig. 5. **Percepţia emoţională/ estetică a operei coregrafice (axată pe memoria emoţională)**

Satisfacţia şi percepţia emoţională a operei coregrafice poate fi privită ca variabilă dominantă, esenţa şi destinaţia artei coregrafice fiind de a produce acest efect. În acest context studenţii coregrafi sunt şi concumatori ai artei coregrafice, precum şi creatori de opere coregrafice. Pe de o parte, ei sunt predispuşi spre percepţia emoţională a operelor coregrafice de valoare, pe de altă parte, ei sunt creatori de opere coregrafice, care, la rândul lor, vor influenţa percepţia emoţională a spectatorilor.

Aşadar, am încercat să stabilim nivelul de percepţie emoţională a operelor coregrafice de către studenţii din *lotul experimental* şi din *lotul de control*. Aceasta nu se referă la percepţia emoţională a unei anumite opere coregrafice, ci în genere la percepţia emoţională a operelor coregrafice (prin memorie emoţională). De menţionat că studenţii din ambele loturi susţin că *Percepţia operei coregrafice ca un tot întreg* aduce satisfacţie estetică/ emoţională (57% – *lotul experimental* şi 60% – *lotul de control*). Şi totuşi, majoritatea studenţilor indică că anume *Frumuseţea mişcărilor* determină starea lor emoţională/ estetică (92% – *în mare măsură, lotul experimental* şi 88% – *în mare măsură, lotul de control*) şi numai 42% din studenţii *lotului experimental* şi 46% din studenţii *lotului de control* au remarcat că anume *Esteticul chipului coregrafic* influenţează în mare măsură starea lor emoţională.

Sunt de menţionat două aspecte ale percepţiei emoţionale a operei coregrafice de către studenţi.

Primul aspect ţine de situaţia când studentul coregraf este şi spectator şi receptor al unei opere coregrafice de valoare, montate la un nivel înalt de profesionalism şi când studentul este receptor al unei montări coregrafice de către alt student-coregraf.

În al doilea caz, studenţii mai mult se axează pe percepţia formei, mişcărilor, conceperea chipului coregrafic şi mai puţin pe percepţia emoţională a acestei opere. Însă, cert este faptul că şi capacitatea de a percepe emoţional arta coregrafică, dar şi de a crea o operă coregrafică care ar emoţiona spectatorii sunt caracteristice unui specialist în coregrafie.

La etapa următoare a fost realizat ***experimentul formativ*** în grupul experimental de subiecţi pe un lot de 14 subiecţi de la specialităţile „Coregrafie" şi "Pedagogia dansului" din cadrul Academiei de Muzică, Teatru şi Arte Plastice, cu scopul validării Modelului pedagogic de formare a orientărilor valorice (estetice).

Validarea experimentală a acestui Model s-a realizat în cadrul disciplinelor „Dansul scenic-popular" şi „Dansul clasic" şi al disciplinelor „Valorile artei coregrafice" şi „Teoria şi istoria artei coregrafice".

Programul formativ a fost elaborat în conformitate cu reperele conceptuale şi metodologice şi cu datele experimentale colectate la etapa de constatare.

Aşadar, programul formativ s-a axat pe:

1. Interconexiunea cunoaşterii ştiinţifice (disciplina „Teoria şi istoria artei coregrafice), cunoaşterii empirice şi a cunoaşterii artistice (disciplinele „Dansul scenic-popular şi „Valorile artei coregrafice").
2. Valenţele axiologice (valorice/ estetice) ale artei coregrafice corelate cu cele prezentate în conţinutul disciplinelor „Teoria şi istoria artei coregrafice", „Dansul scenic-popular", „Valenţele artei coregrafice".
3. Demersul teleologic al formării orientărilor estetice la studenţi prin arta coregrafică:
   - structura valorilor estetice în valorile-creaţie, valorile-atitudini şi valorile-emoţie;
   - corelarea finalităţilor de formare a orientărilor estetice la studenţii coregrafi cu valorile estetice de creaţie, cu valorile atitudini şi cu cele emoţionale (emotive), dar şi cu valenţele şi conţinutul disciplinelor „Teoria şi istoria artei coregrafice", „Dansul scenic-popular", „Valorile artei coregrafice".

Demersul procesual/ didactic al formării orientărilor estetice la studenţii coregrafi s-a axat pe: interconexiunea teoriei personalizării sensului (А.Н. Леонтьев), teoriei căutării sensului (В.Франкл) şi teoriei pasiunii (Л.Н. Гумелев).

La finele experimentului formativ a fost realizată evaluarea nivelului de manifestare a orientărilor estetice la studenţii coregrafi. Menţionăm că au fost aplicate aceleaşi instrumente ca şi la etapa experimentului de constatare, însă numai în grupul experimental – anul III; anul de absolvire 2016-2017.

Scopul evaluării postexperimentale a fost de a stabili dinamica schimbării manifestării orientărilor estetice la studenţii coregrafi, precum şi dinamica schimbărilor acestora în urma aplicării Modelului pedagogic de formare a orientărilor estetice la studenţi prin arta coregrafică.

Analiza rezultatelor postexperimentale ne permite să constatăm creşterea valorilor privind aspiraţia studenţilor din lotul experimental faţă de frumosul în artă coregrafică, percepţia emoţională a operei coregrafice (a se vedea Fig. 6).

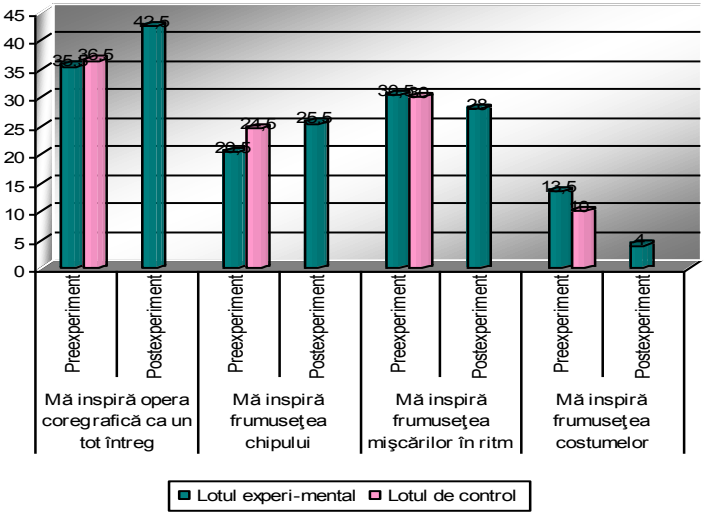

Fig. 6. **Aspiraţia faţă de frumos în arta coregrafică**

Dacă la etapa iniţială 35,5% din studenţii din *lotul experimental* au menţionat că percep opera coregrafică ca pe un tot coerent, atunci la ultima etapă 42,5% din studenţi au remarcat că întotdeauna percep, în primul rând, opera coregrafică ca o unitate, un produs final. Diferenţa este una semnificativă (**p** = 0,05). Totodată, studenţii au menţionat că îi inspiră chipul coregrafic în opera respectivă. În acest aspect, punctajul studenţilor a crescut de la 20,5% (până la experimentul formativ) până la 30,5% (după experimentul formativ). Diferenţa este semnificativă (**p** = 0,05). O asemenea creştere a semnificaţiei acestei variabile ţine de aplicarea activităţilor legate de „căutarea sensului" şi dezvoltarea „sensului particularizat". Specificul artei coregrafice, dar şi valoarea estetică a acesteia se datorează în mare parte frumuseţii chipului coregrafic, care este întotdeauna determinat prin existenţa sensului, ideii. Anume sensul, alături de alte mijloace, atribuie valoare chipului coregrafic.

Atribuirea sensului sau căutarea sensului în chipul coregrafic este unul dintre cele mai dificile aspecte ale creării şi percepţiei operei coregrafice. S-au modificat rezultatele studenţilor şi la variabila „Frumuseţea mişcărilor în ritm cu muzica": de la 30,5% (*preexperiment*) la 28,0% (*postexperiment*). Această modificare este una fundamentată şi naturală, deoarece anume prin armonia combinaţiilor mişcărilor în ritm cu muzica se creează chipul coregrafic cu un demers estetic (cu sens). Anume asigurării acestei armonii dintre mişcare-muzică şi sens a fost atrasă atenţie în procesul experimentului formativ.

Deşi rolul şi frumuseţea costumelor în crearea chipului coregrafic au mare importanţă, totuşi acestea nu sunt hotărâtoare, cum au afirmat studenţii. În acest sens, s-a înregistrat o descreştere de la 13,5% (*preexperiment*) până la 4% (*postexperiment*) este una semnificativă.

De menţionat că rezultatele studenţilor din *lotul de control* nu s-au modificat esenţial în raport cu etapa preexperimentală.

Tabelul 3. **Percepţia emoţională a operei coregrafice**

Lotul experimental	**Percepţia mea emoţională depinde de:**											
	Percepţia operei coregrafice ca un tot întreg			***Percepţia estetică a chipului coregrafic***			***Frumuseţea mişcărilor***			***Estetica costumelor***		
	În mare măsură	*În măsură medie*	*În mică măsură*	*În mare măsură*	*În măsură medie*	*În mică măsură*	*În mare măsură*	*În măsură medie*	*În mică măsură*	*În mare măsură*	*În măsură medie*	*În mică măsură*
Evaluarea preexperimentală	57%	43%	0%	42%	50%	8%	92%	8%	0%	57%	43%	0%
Evaluarea postexperimentală	75%	25%	0%	64%	46%	0%	82%	18%	0%	50%	50%	0%

De menţionat în că cazul experimentului formativ, dezvoltării percepţiei emoţionale/ estetice a operei coregrafice de către studenţi i-a fost atrasă o atenţie deosebită din mai multe considerente:

- percepţia emoţională duce la satisfacţie emoţională, ceea ce constituie găsirea sensului personalizat, dar şi misiunea artei;
- coregraful, care de sine stătător percepe emoţional arta coregrafică poate trezi prin montările coregrafice proprii şi emoţii la elevi sau la spectatori.

În acest aspect, am aplicat metodologia creării „nodurilor estetice", axate pe căutarea sensului, interiorizarea sensului operei coregrafice, valorificarea pasiunii prin percepţia unei opere coregrafice de valoare cu pregătirea adecvată a studenţilor pentru a recepţiona această operă coregrafică.

Aşadar, analiza rezultatelor din Tabelul 3 ne permite să constatăm şi să formulăm unele concluzii:

- Numărul de studenţi care percep emoţional opera coregrafică de valoare şi ca un tot întreg *în mare măsură*, a crescut de la 57% (*etapa preexperimentală*) până la 75% (*etapa postexperimentală*); respectiv s-a redus numărul de studenţi care percep emoţional opera coregrafică *în măsură mică:* de la 43% până la 25% (etapa postexperimentală).
- A crescut numărul de studenţi test-retest şi la variabila „***Percepţia estetică a chipului coregrafic***" (de la 42% - *în mare măsură* până la 64% - *în mare măsură*, însă a scăzut la variabila „***Frumuseţea mişcărilor***" – de la 92% la 82% şi la variabila „***Estetica costumelor"* –** de la 57% la 50%.

Modificarea rezultatelor postexperimentale în raport cu cele preexperimentale ne permite să constatăm că asupra percepţii emoţionale a operei coregrafice au o mai mare influenţă percepţia operei coregrafice ca un tot întreg şi percepţia câmpului coregrafic.

În acest caz, ***frumuseţea mişcărilor*** face parte din întreg esteticul operei coregrafice şi nu este privită ca element aparte.

- De menţionat că evaluarea nivelului de percepţie emoţională a operelor coregrafice de către studenţi s-a axat atât pe memoria emoţională (cum era la prima etapă), cât şi pe memoria operaţională după vizionarea unei opere coregrafice concrete (înregistrate video sau după vizionarea unui spectacol coregrafic).
- Creşterea rezultatelor pe dimensiunea acestei variabile este mai puţin semnificativă în raport cu alte variabile, însă tendinţa este spre creştere. Problema care a fost identificată ţine de faptul că majoritatea studenţilor percep pur profesional/ tehnic opera coregrafică: ei concentrează atenţia asupra mişcărilor, combinaţiilor scenariului etc.; ceea ce blochează în mare parte percepţia emoţională a operei coregrafice.
- Comparând rezultatele *lotului experimental* test-retest constatăm diferenţe semnificative (p = 0,05) pe variabilele „***Percepţia operei coregrafice ca un tot întreg***"; „***Percepţia estetică a chipului coregrafic***" şi "***Frumuseţea mişcărilor***".

Rezultate semnificative au fost înregistrate şi în cadrul variabilelor "***Apreciarea valorică/ estetică a dansului scenic-popular***" şi "***Valoarea estetică şi artistică a montărilor coregrafice ale studenţilor***".

Monitorizarea procesului de implementare a Modelului pedagogic de formare a orientărilor estetice la studenţii prin arta coregrafică, dar şi analiza rezultatelor obţinute la etapa postexperimentală, ne-a demonstrat că:

- Funcţionalitatea Modelului depinde de cadrul organizaţional şi motivaţional.
- Eficienţa Modelului este confirmată prin creşterea nivelului de manifestare a valorilor estetice la studenţii din *lotul experimental* în raport cu rezultatele studenţilor din *lotul de control*.

CONCLUZII GENERALE ŞI RECOMANDĂRI

Actualitatea cercetării date este determinată de cerinţele actuale ale societăţii noastre cu privire la formarea sistemului de valori la tineret.

În situaţia unei crize sociale, economice, demografice şi, nu în ultimul rînd, a crizei valorilor, conceptualizarea unei abordări şi elaborarea unei metodologii de formare a orientărilor valorice la generaţia tânără devine o problemă socială, ştiinţifică şi educaţională.

Demersul investigaţional ne-a condus la formularea următoarelor concluzii:

1. Fiecare gen de artă dispune de mijloace specifice de a reflecta cadrul valoric uman şi de a influenţa asupra sferei emoţionale, dar şi cognitive a personalităţii. În acest sens, coregrafia ca un gen de artă sintetică dispune de oportunităţi şi valenţe artistice şi estetice de a contribui la formarea orientărilor valorice atât la viitori coregrafi, cât şi la cei care sunt „consumatori" ai artei coregrafice [18, 13, 14].
2. Arta coregrafică pentru prima dată a devenit obiect al cercetării speciale din perspectiva educaţională şi, în special, din perspectiva formării orientărilor estetice la studenţii coregrafi, fiind şi un scop (crearea operelor coregrafice cu un impact estetic semnificativ), dar şi un mijloc de cunoaştere artistică a lumii, precum şi un mijloc de comunicare şi influenţă nonverbală asupra personalităţii [17].
3. Valorile estetice au constituit obiectul cercetării pentru diferite şcoli ştiinţifice şi din diferite perspective: filosofică, estetică, sociologică, psihologică, pedagogică. Valorile sunt privite drept principii fundamentale, stiluri subiectiv-obiective, reflecţii şi creaţii

individuale, principii ale normalităţii etc. În acest context, putem afirma că cadrul axiologic constituie substanţa-nucleu a personalităţii. Acest deziderat este comun pentru toate abordările conceptului de „valoare”. Conceptul „orientări valorice” este conex conceptului de „valoare”. În acest sens, valorile conştientizate devin orientări valorice. Abordarea şi analiza conceptelor „valoare”, „orientare valorică” ne-a permis să deducem specificul lor şi să definim noţiunile „valori estetice” şi „orientări estetice” atribuite artei coregrafice [15, 16, 40].

Aşadar, în viziunea noastră, ”orientările valorice” reprezintă alegerile unei persoane a unui cadru polivalent de valori ce se structurează în categorii organizaționale și generalizate, care influențează persoana în plan atitudinal și comportamental.

4. Abordarea problemei privind formarea orientărilor valorice la studenţi prin arta coregrafică din perspectiva artistică, filosofică, estetică, sociologică, psihologică şi pedagogică ne-a permis să construim şi să fundamentăm un Model pedagogic original, având la bază următoarele demersuri inovative:

- Integrarea teoriilor „sensului personalizat”, „căutării sensului” şi a teoriei „pasiunii” într-un „nod estetic”; integrarea cunoaşterii ştiinţifice, a cunoaşterii empirice şi a cunoaşterii artistice, realizate în trei tipuri de activităţi: ştiinţifico-cognitive, orientativ-valorice şi creativ-constructive; corelarea fundamentelor „valori estetice” – „atitudini estetice” – „orientări estetice” – „competenţe estetice”, atribuind sistemului de orientări estetice următoarele variabile: percepţia estetică a operei coregrafice, orientarea spre un anumit gen de artă coregrafică, aspiraţia spre frumos în arta coregrafică, valorificarea demersului estetic prin interpretarea artei coregrafice, crearea operelor coregrafice.

5. Modelul de formare a orientărilor estetice la studenții coregrafi ca demers teoretic și metodologic poate fi aplicat și în procesul de formare a specialiștilor în alte genuri de arte, adaptând acest Model conținutal și praxiologic.

6. Demersul formativ şi rezultatele obţinute ne-au demonstrat că:

- Modelul pedagogic de formare a orientărilor estetice la studenţi prin arta coregrafică a asigurat şi a dinamizat manifestarea orientărilor estetice, dar şi a orientărilor artistice, în genere, la aceşti studenţi.
- Integrarea orientărilor estetice ca componente ale finalităţilor de formare a specialiştilor în coregrafie în cadrul educaţional a contribuit esenţial la eficientizarea acestui proces.
- Armonizarea manifestării diferitelor variabile ale orientărilor estetice specifice artei coregrafice a determinat creşterea frecvenţei valorilor artistice, în general, şi formarea unui profil valoric al studentului-coregraf, capabil să realizeze mai eficient activitatea coregrafică, dar şi cea educaţională (în calitate de profesor/ de coregraf).

Valorile se transmit prin educație și socializare, fiind asimilate și interiorizate de indivizi, astfel, dobândind un caracter normativ și intră în structura mentalităților și convingerilor acestora, de unde acționează ca repere și criterii de orinetare a competențelor și acțiunilor.

7. Formarea şi dezvoltarea orientărilor estetice la viitorii coregrafi şi profesori de coregrafie are o importanţă deosebită şi din alt punct de vedere – cel educaţional,

deoarece valorile estetice formate în perspectivă vor fi transmise elevilor săi.

În caz contrar, nivelul redus al orientărilor estetice ale viitorilor coregrafi se va reflecta direct asupra generaţiei respective de elevi.

Ca urmare, legităţile activităţii estetice, creativităţii artistice devin elemente-cheie ale sistemului de formare a orientărilor valorice la studenţi, şi la elevii săi în perspectivă.

8. Formarea şi dezvoltarea orientărilor estetice la studenţii coregrafi presupune valorificarea demersului motivaţional, alegerea conştientă a profesiei de coregraf/ profesor de coregrafie, căutarea sensului prin aspiraţia spre frumos în arta coregrafică, redimensionarea funcţiei valorilor-scop şi a valorilor-instrumente, valorificarea funcţiilor umane în activitatea educaţională etc. [41].

9. Analiza particularităţilor de vârstă ale studenţilor ne permite să concluzionăm că anume această etapă este cea mai favorabilă pentru dezvoltarea orientărilor valorice, deoarece studenţii conştientizează mai adânc realitatea, importanţa valorilor şi necesitatea includerii acestora în experienţa proprie.

De fapt, mentalitatea unui popor se dezvăluie/ se exprimă prin cultură, artă, inclusiv prin arta coregrafică şi, în special, prin dansul scenic-popular.

În acest sens, atenţia sporită faţă de promovarea artei coregrafice este un deziderat al timpului şi o necesitate socială, dar şi istorică.

10. Rezultatele obţinute în cadrul cercetării au determinat necesitatea reactualizării curriculumului academic pe dimensiunea finalităţilor profesionale, dar şi pe dimensiunea metodologică, crearea şi aplicarea de noi tehnologii de predare-învăţare a disciplinelor cu profil coregrafic: centrarea pe experienţă, creativitate, activism, corelarea cunoaşterii ştiinţifice cu cea artistică etc. [12].

11. În prezenta cercetare am încercat să rezolvăm contradicţia dintre necesitatea formării orientărilor estetice la studenţii coregrafi şi nivelul scăzut de valorificare a potenţialului curricular şi axiologic al artei coregrafice, dintre necesitatea formării orientărilor estetice la viitorii coregrafi/ profesori de coregrafie şi nivelul scăzut de cercetare a acestei probleme.

12. Perspectivele cercetării ţin de dezvoltarea şi extinderea problematicii, în primul rând cu referire la formarea culturii estetice, concretizarea finalităţilor formării specialiştilor în domeniul coregrafiei, diversificarea tehnologiilor de predare-învăţare a disciplinelor de profil coregrafic etc.

Aşadar, **problema ştiinţifică de importanţă majoră soluţionată** rezidă în stabilirea şi valorificarea valenţelor artei coregrafice şi strategiilor educative, care ar asigura formarea orientărilor valorice (estetice) la studenţii facultăţilor cu profil artistic, specialităţile ”Coregrafie” şi ”Pedagogia dansului”, ca factori ce determină calitatea pregătirii lor profesionale.

Recomandări:

1. Aplicarea Modelului pedagogic de formare a orientărilor estetice la studenţii facultăţilor cu profil artistic, dar şi de alt profil, tangenţial, şi de alţi profesori ca oportunitate a valorificării cadrului axiologic în formarea specialiştilor în domeniul artei, în genere, şi în domeniul artei coregrafice, în special.

2. Reactualizarea curriculumului la disciplinaele „Istoria artei coregrafice”, „Dansul clasic”, „Dansul scenic-popular”, „Valorile artei coregrafice” din perspectiva includerii în el a componentei „formarea orientărilor estetice”.

3. Sistemul de valori estetice şi orientări estetice specifice artei coregrafice pot fi aplicate în elaborarea Cadrului Naţional al Calificărilor la specialităţile „Coregrafie” şi „Pedagogia dansului”.

4. Metodologia propusă în cercetare privind formarea orientărilor estetice la studenţii coregrafi poate fi aplicată în cadrul cursurilor de formare continuă a profesorilor de coregrafie, a coregrafilor.

5. Managerii instituţiilor de învăţământ superior (Academia de Muzică, Teatru şi Are Plastice) să asigure promovarea conceptului propus la nivel instituţional ca o strategie de dezvoltare a învăţământului superior artistic.

BIBLIOGRAFIE

1. ALLPORT, W. Gordon. *Structura şi dezvoltarea personalităţii*. Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 1991. 578 p.
2. ARISTOTEL. *Poetica*. Bucureşti: Editura Academiei Române, 1965. 255 p.
3. BARTHES, R. *Plăcerea textului.* Cluj-Napoca: Echinox, 1994. 144 p.
4. BÂRLOGEANU, L. *Paradigma educaţional-umanistă în contextul postmodernităţii*”. În: Vol. Păun E., Potolea D. *Pedagogie: Fundamente teoretice şi demersuri aplicative*. Iaşi: Polirom, 2002, 306 p.
5. BUNESCU, Gh. *Şcoala şi valorile morale*. Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 1998. 268 p.
6. CALLO, T. *O pedagogie a integralităţii. teorie şi practică*. Chişinău: CEP USM, 2007. 17 p.
7. CRISTEA, S. *Fundamentele pedagogiei*. Iaşi: Polirom, 2010. 400 p.
8. CUCOŞ, C. *Pedagogie şi axiologie.* Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 1995.160 p.
9. CUCOŞ, C. *Educaţia estetică*. Bucureşti: Polirom, 2014. 224 p.
10. CUZNEŢOV, L. *Filosofia și axiologia educației*. Chișinău: CEP UPS „I.Creangă”, 2017. 121 p.
11. DOHOTARU, M., GUȚU, Z. *Exercițiul la bară ca metodă de predare a dansului scenic-popular*. În: Revista de cultură, știință și practică educațională „Artă și Educație artistică”, Bălți, 2006, nr.1, p.76-79.
12. DOHOTARU, M. et al. *Dans polular scenic: exercițiul la bară.* Ghid metodologic pentru studenții și profesorii colegiilor și instituțiilor de învățământ artistic superior, specialitățile *Coregrafie* și *Dans*. Chișinău, Biblioteca electronică AMTAP, 2016, 34 p.
13. DOHOTARU, M. *Particularitățile pedagogice ale formării orientărilor valorice la studenți prin arta coregrafică.* În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Ştiinţe ale Educaţiei”, Categoria B, Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2017, nr.9(109), p.139-144.
14. DOHOTARU, M., GUȚU, Z. *Axiologie – cadru de referinţă în formarea orientărilor valorice la studenți*. În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Ştiinţe ale Educaţiei”, Categoria B, Chișinău: Centrul Editorial-Poligrafic

al USM, 2017, nr.9(109), p.133-138.
15. DOHOTARU, M. *Conceptualizarea formării orientărilor valorice la studenți prin arta coregrafică: abordare psihologică și pedagogică.* In: Revista de teorie şi practică educaţională ”Didactica Pro…”, Chişinău, Centrul Educaţional PRO DIDACTICA: Casa editorial-poligrafică „Bons Offices” S.R.L., nr.3(109) iunie 2018, ISSN 1810-6455, p.11-16.
16. DOHOTARU, M. *Conceptualizarea formării orientărilor valorice la studenți prin arta coregrafică: abordare filosofică și sociologică.* În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae”, Seria „Ştiinţe ale Educaţiei”, Categoria B, Chişinău: Centrul Editorial-Poligrafic al USM, 2018, nr.5(115), p.77-82.
17. DOHOTARU, M. *Modelarea formării orientărilor valorice la studenți prin arta coregrafică.* În: Revista „ACTA ET COMMENTATIONES”, Seria „Ştiinţe ale Educaţiei”, Categoria C, Chişinău: Tipografia Universităţii de Stat din Tiraspol (cu sediul la Chişinău), 2018, nr.2(13), p.157-168.
18. DOHOTARU, M., GUȚU, Z. *Arta coregrafică – purtătoare a sistemului de valori.* Volumul Conferinţei ştiinţifico-practice internaţionale „*Valorificarea strategiilor inovaționale de dezvoltare a învățământului artistic contemporan*”, Ediția a II-a, 15-16 iunie, 2018, Proiectul de cercetare ”*Managementul implementării praxiologiei formativ-inovaționale în sistemul învățământului artistic național*”, Universitatea de Stat ”Alecu Russo” din Bălți, p.179-184.
19. GHICOV, A. *Cadrul conceptual al retellizării în metodologia protextului*. Teză de doctor habilitat în pedagogie, Chişinău, 2017. 369 p.
20. GÎNCU, I. *Orientările valorice în formarea profesională*: Teză de doctor în pedagogie, Chişinău, 2015. 184 p.
21. GUȚU, Vl., VICOL M. *Tratat de pedagogie: între modernism şi postmodernism*. Iaşi: Performantica, 2014. 553 p.
22. GUȚU, Z. Educaţie estetică şi educaţie artistică: concept şi metodologie. În: Materialele Conferinţei Ştiinţifice Internaţionale „Învăţământul universitar şi piaţa muncii: conexiuni şi perspective”, 21 noiembrie, 2014, USM, Chişinău: CEP USM, 2014, p.101-10.
23. HADÎRCĂ, M.(coord.), CALLO, T., CUZNEȚOV, L. et. al. *Formarea personalităţii elevului în perspectiva educaţiei integrale*. Chişinău, 2014. 140 p.
24. HADÎRCĂ, M.(coord.), PÂSLARU, V., CALLO, T., SILISTRARU, N. et. al. *Perspectiva axiologică asupra educaţiei în schimbare*. Chişinău: IŞE, 2011. 180 p.
25. KANT, I. *Critica facultăţii de judecare*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981. 570 p.
26. KANT, I. *Despre frumos şi bine.* Vol.I şi II. Bucureşti: Minerva, 1981. 317 p.
27. PÂSLARU, V. *Valoare şi educaţie axiologică*. În: Didactica Pro, 2006, nr.1(35). Chişinău: Centrul Editorial PRO DIDACTICA, p.5-10.
28. PLATON. *Opere*. Vol.V. *Republica*. Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1986. 502 p.
29. PLATON. *Banchetul*. Bucureşti: Humanitas, 1995. 173 p.
30. SACALIŞ, N. *Vino, bunule Ibiş*. Bucureşti: Charme Scott, 2003. 187 p.
31. SILISTRARU, N. *Valori ale educaţiei moderne.* Chişinău: IŞE, 2006. 176 p.

32. VIANU, T. *Estetica*. Bucureşti: Minerva, 1968. 439 p.
33. VIANU, T. *Arta prozatorilor români*. Bucureşti: Editura Eminescu, 1973. 511 p.
34. VIANU, T. *Opere*. Vol.VIII. *Introducere în teoria valorilor*. Bucureşti: Minerva, 1979. 483 p.
35. *Балет: Энциклопедия*. Москва: Советская энциклопедия, 1981. 623 с.
36. ГУЦУ, З. *Формирование художественных интересов младших школьников на занятиях хореографического кружка*: Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук. Москва, 1986. 153 с.
37. ТОМИЛИНА, Л.Л. *Формирование этноценностных ориентаций у воспитанников детских домов.* Кишинэу, 2012. 320 с.
38. УРАЛЬСКАЯ, В. *Выразительные средства современного хореографического искусства*. В: Вопросы воспитания балетмейстеров в театральном вузе. Москва, 1980, с.24-32.
39. Фон ГУМБОЛЬДТ, В. *Язык и философия культуры*. Москва: Прогресс, 1985. 452 с.
40. DOHOTARU, M. *Conceptualization of value guidelines training at students by coreographic art: philosophical-estetical and sociological approach.* Збірник тез III Міжнародної науково-практичної конференції „Актуальні проблеми початкової освіти та інклюзивного навчання", 3-4 травня 2018, Львів: ЛНУ імені Івана Франка, УДК 373.3.013:376(063), ББК Ч30 я431, с.110-112.
41. DOHOTARU, M., GUȚU, Z. *Choreography as means of training value orientations for students at faculties with artistic profile.* Proceedings of CIEA 2018 The Fifth International Conference on Adult Education *Education for Values – continuity and context*", Iasi (Romania), April 25th-27th, 2018, Chisinau (Moldova) April 27th-28th, 2018, Bologna (Italy): EDlearning, 2018, ISBN 978-88-87729-48-1, p.167-174.
42. PLATON. *Phaidros*. Bucureşti: Humanitas, 1993. 648 p.
43. ZICHRONY, S.K. *The experience of dance as a condition for fostering social, traditional and cultural skills among early childhood.* În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae", Seria „Ştiinţe ale Educaţiei", Categoria B, ISSN 1857-2103Chişinău: CEP USM, 2015, nr.5(85), p.104-107.
44. ZICHRONY, S.K. *Dancing the "Day of Atonement". The use of visual texts for teaching choreographic principles and Imparting Jewish Values.* În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae", Seria „Ştiinţe ale Educaţiei", Categoria B, Chişinău: CEP USM, 2015, nr.9(89), ISSN 1857-2103 p.147-151.
45. ZICHRONY, S.K., GUȚU, Z. *Dance curriculum design for early childhood in a religious community.* În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae", Seria „Ştiinţe ale Educaţiei", Categoria B ISSN 1857-2103Chişinău: CEP USM, 2015, nr.9(89), p.152-157.
46. ZICHRONY, S.K. *"Dance Rhymes" as a pedagogical method for fostering body skills and knowledge of cultural tradition in early childhood dance education in Israel.* În: Revista „Studia Universitatis Moldaviae", Seria „Ştiinţe ale Educaţiei", Categoria B ISSN 1857-2103 Chişinău: CEP USM, 2016, nr.5(95), p.149-154.
47. VOICU, B. *Valorile şi sociologia valorilor.* http://www.iccv.ro/valori/texte/valori-cvb,%20v4.pdf.

ADNOTARE

Dohotaru Maia: „*Valenţele artei coregrafice în formarea orientărilor valorice la studenţii facultăţilor cu profil artistic”,* teză de doctor în ştiinţe pedagogice, Chişinău, 2019

Structura tezei: lucrarea conţine introducere, trei capitole, concluzii generale şi recomandări, bibliografie (177 de surse), 110 pagini text de bază, 6 anexe. În text sunt inserate 21 de tabele şi 11 figuri. Rezultatele investigaţiei sunt reflectate în 9 articole ştiinţifice publicate în reviste ştiinţififce sau prezentate în cadrul conferinţelor internaţionale şi naţionale cu participare internaţională.

Cuvinte-cheie: artă coregrafică, coregrafie, dans, cunoaştere ştiinţifică, cunoaştere empirică, cunoaştere artistică, sistem de valori, orientări valorice, orientări artistice, orientări estetice, dans scenic-popular, dans clasic, creativitate artistică, căutarea sensului, pasiune, sensul personalităţii.

Domeniul de cercetare: Pedagogie universitară.

Scopul cercetării constă în fundamentarea teoretică şi metodologică a valorificării valenţelor artei coregrafice în formarea orientărilor valorice (estetice) la studenţii facultăţilor cu profil artistic, specialităţile ”Coregrafie” şi ”Pedagogia dansului”.

Obiectivele cercetării: analiza din diverse perspective a abordărilor teoretice cu privire la valori şi orientări valorice; determinarea valenţelor artei coregrafice susceptibile să formeze orientări valorice la studenţi; stabilirea fundamentelor teoretice ale formării orientărilor valorice la studenţi prin intermediul artei coregrafice; elaborarea Modelului pedagogic de formare a orientărilor valorice (estetice) la studenţii coregrafi şi validarea experimentală a acestui Model.

Noutatea ştiinţifică consistă în: fundamentarea cadrului axiologic al artei coregrafice, privită ca paradigmă estetică şi expresie a valorilor artistice din perspectivă educaţională pe dimensiunea formării/ dezvoltării orientărilor valorice şi, în special, a celor estetice la studenţii coregrafi; definirea orientărilor valorice în contextul interconexiunii acestora cu sistemul de valori, atitudini şi competenţe din perspectivă filosofico-estetică, psihologică, educaţională şi artistică; identificarea particularităţilor pedagogice de formare a orientărilor valorice (estetice) la studenţi prin arta coregrafică realizată prin integrarea cunoaşterii ştiinţifice, cunoaşterii empirice şi a cunoaşterii artistice, prin integrarea procesului de formare a competenţelor coregrafice/ artistice şi de formare a orientărilor valorice (estetice), a finalităţilor profesionale; elaborarea şi aplicarea unui ansamblu de principii în procesul de formare a orientărilor valorice (estetice) la studenţi prin arta coregrafică, clasificarea în: principii psihologice, principii pedagogice şi principii artistice, acestea constituind poziţionări teoretice ale formării orientărilor valorice (estetice); fundamentarea teleologică a orientărilor valorice (estetice) în domeniul artei coregrafice axate pe următoarele dimensiuni: aspiraţii/ tendinţe spre frumos în arta coregrafică, percepţia estetică a artei coregrafice, orientare spre un anumit gen de artă coregrafică, crearea operelor coregrafice cu valori estetice, valorificarea demersurilor estetice prin interpretarea artei coregrafice; conceptualizarea Modelului pedagogic de formare a orientărilor valorice (estetice) la studenţii coregrafi, axat pe interconexiunea teoriilor sensului personalizat, căutării sensului şi a teoriei pasiunii într-un „nod estetic”, pe integralizarea teoriilor cunoaşterii ştiinţifice, cunoaşterii empirice şi a cunoaşterii artistice, fiind structurat în trei compartimente: *ştiinţifico-educaţional (teoretico-conceptual), orientativ-valoric* şi *creativ.* Acest model presupune: percepţia creativă a imaginilor valorice ale artei coregrafice, crearea operelor coregrafice proprii cu valori estetice şi artistice, interpretarea creativă/ estetică a anumitor roluri din opera coregrafică.

Semnificaţia teoretică a cercetării constă în dezvoltarea teoriei educaţiei prin: redefinirea conceptului „orientare estetică” a studenţilor coregrafi; determinarea valenţelor artei coregrafice susceptibile să formeze orientări valorice la studenţii coregrafi; includerea sistemului de valori artistice/ estetice ca obiect de studiu în unele curricula disciplinare; integrarea unor strategii educaţionale specifice formării orientărilor valorice la studenţi în procesul general de formare profesională iniţială a specialiştilor în domeniul coregrafiei.

Problema ştiinţifică de importanţă majoră soluţionată rezidă în stabilirea şi valorificarea valenţelor artei coregrafice şi strategiilor educative, care ar asigura formarea orientărilor valorice (estetice) la studenţii facultăţilor cu profil artistic, specialităţile ”Coregrafie” şi ”Pedagogia dansului”, ca factori ce determină calitatea pregătirii lor profesionale.

Valoarea aplicativă a cercetării îşi găseşte exprimare în reactualizarea curriculumului academic din perspectivă axiologică şi în aplicarea metodologiei elaborate de formare a orientărilor valorice la studenţii coregrafi în procesul de formare profesională a acestora.

Implementarea rezultatelor cercetării s-a realizat prin aplicarea practică a Modelului pedagogic elaborat de noi în cadrul procesului de instruire la Academia de Muzică, Teatru şi Arte Plastice (AMTAP).

АННОТАЦИЯ

Дохотару Майя «*Аксиологические возможности хореографического искусства в формировании ценностных ориентаций у студентов художественных факультетов*», диссертация на соискание ученой степени доктора педагогических наук, Кишинэу, 2019

Структура диссертации: работа включает введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография (177 источников), 110 страниц основного текста, 6 приложений. Текст содержит 21 таблицу и 11 фигур. Результаты исследования отражены в 9 научных статьях, опубликованных в научных журналах или представленных на международных конференциях и национальных конференциях с международным участием.

Ключевые слова: хореографическое искусство, хореография, танец, научное познание мира, эмпирическое познание мира, художественное познание мира, система ценностей, ценностные ориентации, художественные ориентации, народно-сценический танец, классический танец, художественное творчество, поиск смысла, личностный смысл, пассионарность.

Область исследования: Педагогика высшего образования.

Цель исследования: состоит в теоретическом и методологическом обосновании формирования эстетических ориентаций у студентов хореографического профиля, по специальности «Хореография» и «Педагогика танца» посредством хореографического искусства.

Задачи исследования заключаются в: анализе теоретических подходов к проблеме ценностей и ценностных ориентаций; в анализе возможностей хореографического искусства формировать ценностные ориентации у студентов; установлении теоретических основ формирования ценностных ориентаций студентов посредством хореографического искусства; разработке педагогической Модели формирования ценностных ориентаций у студентов-хореографов; экспериментальная апробация педагогической Модели формирования ценностных ориентаций у студентов-хореографов.

Научная новизна: обоснование аксиологической ценности хорреографического искусства, как эстетической парадигмы и носителя художественных ценностей способных формировать эстетические ориентации у студентов-хореографов; определение понятия «ценностные ориентации» в рамках их взаимосвязи со системой ценностей, ценностных отношений и компетенций, рассмотренных в философско-эстетическом, психологическом, художественном и педагогическом плане; установление педагогических особенностей формирования эстетических ориентаций у студентов-хореографов посредством хореографического искуства на основе интеграции научного, практического и художественного познания мира, а также на основе интеграции различных видов деятельности; обоснование и разработка системы принципов по формированию эстетических ориентаций у студентов: психологических, педагогических и художественных, составляющих теоретические основы формирования эстетических ценностей; телеологическое обоснование ценностных ориентаций в области хореографического искусства, которые характеризуются следующими оссобенностями: направленность на эстетичность, эстетическое восприятие хореографического искуства, направленность на определенный жанр хореографического искусства; создание произведений хореографического искусства, по законам красоты; обоснование предложенной Модели формирования эстетических ориентаций у студентов, основанной на трех компонентах: научно-концептуальном, ценностно-ориентированном (телеологическом) и творческом (процессуальном). Разработанная нами Модель предполагает творческое восприятие хореографического искусства в рамках эстетической парадигмы; создание собственных произведений хореографического искусства; творческое исполнение определенных ролей в рамках хореографического произведения.

Теоретическая значимость исследования заключается в развитии теории воспитания, а именно: определение понятия «эстетические ориентации»; определение аксиологических возможностей хореографического искусства в формировании ценностных ориентаций у студентов-хореографов; включение системы эстетических ценностей в куррикулум учебных дисциплин по профилю, а также интеграция специфических стретегий по формированию эстетических ориентаций у студентов в общий педагогический процесс по подготовке студентов хореографов.

Научная проблема нашедшая разрешение в исследовании: были установлены аксиологические возможности хореографического искусства и разработаны педагогические механизмы формирования эстетических ориентаций у студентов-хореографов по специальности «Хореография» и «Педагогика танца», предопределяющие качество их професиональной подготовки.

Практическая значимость исследования заключается в модернизации куррикулума по профильным учебным дисциплинам на основе предложенной нами педагогической Модели формирования эстетических ценностей у студентов, а также в возможности применения предложенных стратегий в рамках преподавания других профильных прдеметов.

Внедрение результатов исследования осуществлялось посредством практического применения разработанной педагогической Модели в рамках Аадемии Музыки, Театра и Пластического Искусства.

ANNOTATION

Dohotaru Maia "*The choreography of the choreographic art in the formation of value orientations for the students of artistic faculties*", Thesis for degree of Doctor in Pedagogy, Chisinau, 2019

Thesis Structure: The research includes: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography (177 sources), 110 pages of text, 6 annexes. The text comprises 21 tables and 11 figures. The results of the research are reflected in 9 scientific papers published in scientific journals or presented at international conferences and national conferences with international participation.

Keywords: choreographic art, choreography, dance, scientific knowledge, impirical knowledge, artistic knowledge, value system, value orientations, artistic orientations, aesthetic orientations, dance-popular dance, classical dance, artistic creativity, sense search, passion, sense of personality.

The research domain: University Pedagogy

The aim of the research consists in theoretical and methodological substantiation of the valorisation of the choreographic art valences in the formation of aesthetic orientations for the students of the artistic faculties, the choreographies "Choreography" and "Pedagogy of dance".

The objects of the research the analysis of the theoretical approaches with reference to values and value orientations from various perspectives; analysis of the choreographic art valences from the perspective of forming value orientations for students; the establishment of the theoretical foundations of forming value orientations for students through choreographic art; elaboration of the Pedagogical Model for the formation of value orientations for choreographers; the experimental validation of the Pedagogical Model for the formation of value orientations in the choreographic students.

The scientific novelty consists of: substantiating the axiological framework of the choreographic art, regarded as an aesthetic paradigm and expression of artistic values from the educational perspective on the dimension of the formation/ development of the value orientations and, in particular, of the aesthetic aspects of the choreographers; the definition of value orientations in the context of their interconnection with the system of values, attitudes and competences from the philosophical-aesthetic, psychological, educational and artistic perspective. In this sense, value orientations represent a unit of values, determined by the axiological valences of choreographic art and which direct the educational activity of training of specialists in the field of choreography, and, conversely, the educational activity is meant to form the value orientations, and, in the first aesthetic line, to the students of the artistic profile; identifying the pedagogical peculiarities of forming value (aesthetic) orientations for students through choreographic art focuses on the integration of scientific knowledge, empirical knowledge and artistic knowledge, on integrating the process of forming the choreographic/ artistic skills and the process of forming aesthetic/ value orientations professional and aesthetic endings; deduction and classification of a set of principles regarding the formation of values (aesthetic) orientations for students through choreographic art: psychological principles, pedagogical principles and artistic principles, which constitute theoretical positioning of the value (aesthetic) orientation of choreography students; the teleological foundation of the values (aesthetic) orientations in the field of choreographic art that is structured on the following dimensions: aspirations/ trends towards beauty in choreographic art, aesthetic perception of choreographic art, orientation towards a certain genre of choreographic art, creation of choreographic works with aesthetic values, aesthetic approaches through the interpretation of choreographic art; the conceptualization of the pedagogical model for the formation of values (aesthetic) orientations for choreographers, focused on the integration of theories: "the meaning of Eu", "the search for meaning" and "passion", the interpretation of the "scientific", "empirical" "And structured in three compartments: scientific-educational (theoretical-conceptual), orientative-value and creative and three specific aspects of activity: creative perception of the values of choreographic art, creation of own choreographic works with aesthetic and artistic values, aesthetics.

The theoretical significance consists in developing the theory of education by: redefining the concept of "aesthetic orientation" of choreographers; determining the formative valences of the choreographic art on the formation of value orientations for choreographers; the integration of artistic/ aesthetic values within disciplinary curricula; the integration of educational strategies specific to the formation of value orientations for students in the general process of initial professional training of choreographers.

The scientific problem of major importance resides in establishing and capitalizing on the choices of choreographic art and educational strategies, which would ensure the formation of aesthetic orientations for students of faculties with artistic profile, choreography and pedagogy of dance as factors determining the quality of their professional trening.

The applicative value of the research: consists in updating the current academic curriculum from the axiological point of view and applying the elaborated methodology of training the value orientations to the choreographers in their professional training process.

Implementation of scientific results: the research was realized through the practical valorisation of the formative approach was realized within the Academy of Music, Theater and Fine Arts (AMTAP).

DOHOTARU MAIA

VALENŢELE ARTEI COREGRAFICE ÎN FORMAREA ORIENTĂRILOR VALORICE LA STUDENŢII FACULTĂŢILOR CU PROFIL ARTISTIC

533.01 – Pedagogie universitară

Autoreferatul tezei de doctor în ştiinţe pedagogice

Aprobat spre tipar: 25.02.2019	Formatul hârtiei 60×84 1/16
Hârtie ofset. Tipar ofset.	Tiraj 50 exemplare
Coli de tipar: 1,8	Comanda nr.17/19

Centrul Editorial-Poligrafic al Universităţii de Stat din Moldova
Str.A.Mateevici, 60, Chişinău, MD-2009